

Obecný notářský úrad v Prievidzi 1875 – 1945 (1949)

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1571_10224	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Obecný notářský úrad v Prievidzi	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1875 – 1945 (1949)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit of description (quantity, bulk, or size)	7,67 bm (87 kusov úradných kníh, 18 registratúrnych pomôcok a 47 archívnych škatúl spisov)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Obecný notářský úrad v Prievidzi	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Osoba notára sa v historických prameňoch spomína už v 13. storočí. Jeho postavenie ako aj obecnú správu po prvýkrát upravil Tereziánsky urbár z 26. januára 1767 v bode IX. Celý rad nariadení uhorskej miestodržiteľskej rady upravili pomer notára k obecnému richtárovi. Po porážke revolúcie 1848 – 1849 zrušením poddanstva sa postavenie notárov voči richtárovi zmenilo. Obecný notár bol zamestnancom obce, ktorého menovala stoličná vrchnosť a prísahu skladal do rúk slúžneho. Zákonný článok XVIII/1871 rozdelil obce v Uhorsku na veľké obce, ktoré si sami platili osobu	Dejiny správy pôvodcu

		<p>notára a malé obce, ktoré toho schopné neboli a spájali sa s inými obcami do tzv. notárskych obvodov. Obecným notárom bola osoba, ktorá vykonávala svoje povinnosti v jednej obci. Podľa zákona č. 18 z roku 1871 bola Prievidza ako privilegované mestečko s bohatou históriou prehlásená za veľkú obec, v ktorej bol zriadený aj obecný notariát podliehajúci slúžnovskému (okresnému) úradu. Bol najnižšou jednotkou župného správneho aparátu, ktorý vykonával štátnu moc. Kontroloval hospodársku a politickú činnosť obecných zastupiteľstiev a obecného predstavenstva na čele s richtárom. Dôležitosť postavenia notárov v obecnej samospráve dokazuje aj zaujímavosť, že notár mal plat vyšší ako samotný richtár. V roku 1879 bol plat notára v Prievidzi štyristo zlatých a plat richtára o polovicu nižší, dvesto zlatých. Po zániku magistrátu ako samostatného úradu mesta v roku 1871 stráca Prievidza charakter mesta a jeho pôsobnosť prechádza sčasti na notariát a sčasti na samosprávne orgány obce: starostu, obecné zastupiteľstvo, obecné predstavenstvo a finančnú komisiu. Magistrát mesta Prievidza zamestnával troch notárov – vedúceho notára a dvoch podnotárov, ktorí rokom 1871 zostali naďalej obecnými úradníkmi a vykonávali náplň práce, ktorú im zákon č. 18/1871 priznával a neskôr aj zákon o obecnom zriadení č. 22/1886. Do ich kompetencie postupne pribúdali agendy ako: obecné súdnictvo, poľné súdnictvo, vojenská agenda, sirotská agenda, agenda opustených detí, záležitosti lesov, škôl ako aj vyst'ahovalecká agenda. Kým ešte v období feudalizmu boli vlastníctvom Prievidze osady (neskôr obce) Hradec, Malá Lehôtka a Veľká Lehôtka, po roku 1871 sa pôsobnosť notariátu vzťahovala výlučne na Prievidzu. Len pred koncom existencie notárskeho úradu Ministerstvo vnútra výnosom číslo 325-8/11-1/1944 z 15. novembra 1944 s platnosťou od 1. januára 1945 vylučuje obec Necpaly nad Nitrou z obvodu prievidzského obvodného notariátu a zlučuje ju s Prievidzou.</p> <p>Administratívne zriadenie obcí v Uhorsku existovalo podľa zákonného článku XXII/1886 o obciach až do vzniku Československej republiky v roku 1918. Prievidza ako Veľká obec, patrila medzi prvé, ktoré prijali vznik ČSR. Z verejných funkcií boli odvolaní dovtedajší vedúci a úrady preberali noví ľudia. Pôsobnosť obecných a obvodných notárov bola upravená zákonom republiky č. 211/1920 a nariadením vlády č. 383/1920 Zb. z., ktoré určovali, že úrad obecného alebo obvodného notára mohli od 1. augusta 1920 vykonávať len štátni zamestnanci. Podľa sčítania ľudu v roku 1921 žilo v Prievidzi 3726 obyvateľov, bola sídlom notariátu i matriky s vedúcim notárom Františkom Bartalášom a prísediacim Andrejom Šikurom.</p> <p>Po skončení druhej svetovej vojny boli obecné a obvodné notárske úrady Nariadením Slovenskej národnej rady č. 26/1945 Zb. zrušené. Obecný notársky úrad v Prievidzi zanikol 4. apríla 1945, kedy bola Prievidza oslobodená Sovietskou armádou a vzápätí bol v meste vytvorený miestny národný výbor.</p>	
--	--	--	--

3.2.3.	Archival history	<p>Prvá časť fondu Obecného notárskeho úradu v Prievidzi bola prevzatá do vtedajších priestorov Okresného archívu v Prievidzi na ulici 29. augusta (dnes ulica M. Mišíka), v roku 1957. Fond sa nezachoval kompletne a bol viackrát sťahovaný na viaceré miesta. K značným stratám došlo v dôsledku vojnových udalostí a neskôr po záplave vodou, keď miestny národný výbor skladoval písomnosti svojho predchodcu v úplne nevyhovujúcich priestoroch budovy MNV, sčasti na povale, sčasti v pivnici. Archív prevzal fond spolu s písomnosťami Magistrátu mesta Prievidza, ktoré sa pokladali za písomnosti notariátu. Pri spracovaní fondu v roku 1962 a 1963 zamestnancami archívu boli všetky písomnosti pred roka 1871 vyčlenené. Zvyšok registratúry bol prevzatý v rokoch 1965 a 1996.</p> <p>Podľa kancelárskeho poriadku pre obce a obecných a obvodných notárov vydaným bývalým ministerstvom vnútra Uhorska č. 126 000/1902 B.M. viedol notár pri správe registratúry podací protokol, do ktorého zapisoval všetky podania, ktoré boli adresované obci (starostovi, obecnému zastupiteľstvu) alebo jemu. Spisy evidoval chronologicko-numericke, pričom spisy týkajúce sa jednej veci pripájal k prvému číslu. Došlé spisy sa označovali prezentačnou pečiatkou od konca 19. storočia. Obecný notársky úrad v Prievidzi používal do 22. apríla 1925 pečiatku s názvom Notársky úrad v Prievidzi, od 23. apríla 1925 s názvom Obecný notár v Prievidzi a v období Slovenského štátu od 10. februára 1942 až do zániku notárskeho úradu používal pečiatku s názvom inštitúcie Obecný notársky úrad v Prievidzi. Súbežne s podacím protokolom viedol notár aj index k podaciemu protokolu dôvernému ako aj administratívne protokolu. Dôležité údaje z administratívnych spisov zapisoval do evidencií, ktoré mu slúžili v prípade nariadení vyšších úradov (napr. Evidencia domovských listov, Evidencia cudzincov, Evidencia vydaných cestovných pasov, Evidencia osôb, ktoré nadobudli štátne občianstvo, Evidencia požiarov alebo stavebných povolení). Obecný notár viedol aj účtovnú agendu, dôležitú pre poznanie hospodárskeho vývoja obce. Účty zapisoval do pokladničného denníka v chronologicko-numericke poradí a po skončení finančného roka vypracoval záverečný účet obce. Po zániku notárskeho úradu v roku 1945 prevzal písomnosti jeho nástupca Úrad miestneho národného výboru v Prievidzi.</p>	Dejiny archívneho fondu
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	<p>Prvý zvoz, ktorý obsahoval všeobecnú, prezidiálnu a účtovnú agendu Obecného notárskeho úradu v Prievidzi prevzali zamestnanci Okresného archívu v Prievidzi dňa 28. augusta 1957. Pod prírástkovým číslom 43 bolo v prírástkovej knihe zapísaných 217 kníh, 147 balíkov a 104 fasciklov dokumentov z obdobia rokov 1714 – 1945. Nasledujúci prírástok z 18. júna 1965 zapísali zamestnanci archívu pod číslom 187 a obsahoval 11 kníh podacích protokolov za roky 1939 – 1944, 5 kníh indexov za obdobie 1940 – 1944 a 1 balík spisov z roku 1935. Posledný prírástok k fondu bol prevzatý od Mestského úradu v Prievidzi dňa 19. februára 1996 a zaevidovaný pod prírástkovým číslom 1239. Obsahoval technickú dokumentáciu v rozsahu</p>	Spôsoby získavania archívnych prírástkov

		0,72 bm a 5 účtovných kníh z rokov 1890 – 1944.	
3.3.1.	Scope and content	V registratúre Obecného notárskeho úradu v Prievidzi reprezentujú správne knihy zápisnice zo zasadnutí obecného zastupiteľstva, obecnej rady, finančnej komisie Prievidze, Necpál nad Nitrou ako aj knihy evidenčné. Niektoré evidencie ako Evidencia osôb, ktoré stratili štátne občianstvo, Evidencia majiteľov zbraní a Evidencia majiteľov živností presahujúce rok zániku notárskeho úradu o štyri roky sú v tomto fonde z toho dôvodu, že v nich prevažujú roky notariátu nad rokmi nástupcu úradu MNV. Notársky úrad viedol rozsiahlu spisovú agendu, ktorá sa delila na spisy prezidiálne (dôverné) a spisy administratívne. Dôverné spisy odrážajú udalosti prvej svetovej vojny ako bolo zásobovanie obyvateľstva, opatrenia proti špiónom, získavanie dopravných prostriedkov pre vojsko alebo propagovanie vojnových pôžičiek. Nachádzajú sa tu aj informácie o vystaňovaní do cudziny za prácou, akcie komunistickej strany, akcie maďarských a slovenských iredentistov v období tzv. Slovenského štátu ako aj protižidovské opatrenia. Z hľadiska využitia fondu pre bádateľov k poznaniu dejín notariátu slúžia aj spisy administratívne. Zachytávajú daňové a živnostenské záležitosti, záležitosti o živelných pohromách, záležitosti škôl a zdravotníctva, starostlivosť o komunikácie a úpravu mesta, výstavbu železničných tratí Veľké Bielice – Prievidza, Prievidza – Handlová, Handlová – Horná Štubňa ako aj zavádzanie autobusových liniek. Zastúpené sú tu aj dokumenty, ktoré oboznamujú so sociálnymi pomermi v notariáte ako bola napr. nezamestnanosť v rokoch hospodárskej krízy, povojnové roky, činnosť Československého červeného kríža a iných dobrovoľných a mládežníckych organizácií.	Obsah a rozsah archívneho fondu
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	V spise o fonde sa nachádza informácia o vnútornom vyradovaní v roku 1962. Pri spracovaní fondu boli vyčlenené všetky písomnosti pred roka 1871 a zaradené do samostatného archívneho fondu Magistrát mesta Prievidza.	Vyradovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Očakáva sa prevzatie matričnej agendy po uplynutí lehoty uloženia.	Možné prírastky

3.3.4.	System of arrangement	<p>Spracovaný fond je súčasťou skupinového inventára a delí sa na tri časti. Prvá časť obsahuje knihy správne a evidenčné, druhá časť spisový materiál s registratúrnymi pomôckami a tretia časť účtovný materiál. Pre ľahšiu orientáciu v inventári slúži osobný, miestny a vecný register. Archívny fond je usporiadaný a sprístupnený inventárom v štruktúre:</p> <p>I. Knihy A. Správne B. Evidenčné</p> <p>II. Spisový materiál A. Registratúrne pomôcky a) dôverné (prezidiálne) b) administratívne B. Spisy a) prezidiálne b) administratívne</p> <p>III. Účtovný materiál A. Evidenčné knihy B. Účtovné knihy 1. Necpaly nad Nitrou 2. Prievidza</p> <p>Inventárnou jednotkou pri knihách je jedna kniha, pri prezidiálnych a administratívnych spisoch jeden ročník. Pri účtovnom materiáli tvoria samostatné inventárne jednotky účtovné evidencie, ktoré nemajú nič spoločné s hlavnou knihou obecného hospodárenia, kým súbor písomností účtovnej povahy viazucich sa k tejto knihe za jedno hospodárske obdobie je samostatnou inventárnou jednotkou. Fond obsahuje 343 inventárnych jednotiek z rokov 1875 – 1945 (1949).</p>	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing acces	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	

			Podmienky vyhotovovania reprodukcí
3.4.3.	Language/scripts of material	maďarský, nemecký, slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	dobrý	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Okresný archív Prievidza v Bojniciach. Oľga Bražinová, Jozef Bilčík: Obecné a obvodné notárske úrady v okrese Prievidza II. (1869) 1871 – 1945 (1955), skupinový inventár, Bojnice, 1963, evid. č. 500. Písomnosti fondu sú sprístupnené aj v katalógu: Okresný archív Prievidza v Bojniciach. Oľga Bražinová: Obecný notársky úrad Prievidza RH a dejiny KSČ 1913 – 1944, Prievidza, 1961, evid. č. 548.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trenčíne, pracovisko Archív Bojnice, Tehelná 18, 972 01 Bojnice	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Kópie neboli vyhotovené.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Okresný úrad v Prievidzi 1923 – 1945 Okresný národný výbor v Prievidzi (1918) 1945 – 1990 (1991) Mestský národný výbor v Prievidzi 1945 – 1990 (1991)	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publication note	Bilčík, Jozef – Obert, Štefan – Vitek Ernest. <i>Spríevodca po okresných archívoch v Nitre, Prievidzi a Topoľčanoch</i> . Bratislava: Slovenská archívna správa, 1975, 542 s. <i>Informatívny spríevodca štátnych archívov Slovenskej republiky II/2</i> . Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, odbor archívnictva a spisovej služby, 2001, 346 s. Kolektív autorov: <i>Monografia mesta Prievidza</i> . Banská Bystrica: Harmony s.r.o., 2013, 269 s. Kolektív autorov: <i>Nitrica, dedina plná čuhliarskych vozov</i> . Prievidza: Patria I. spol. s.r.o., 2014,	Informácie o publikovaní

		299 s.	
3.6.1.	Note		Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Fond spracovali a skupinový inventár k fondu vyhotovili v roku 1963 zamestnanci archívu Jozef Bilčík a Oľga Bražinová. Pri spracovávaní a sprístupnení fondu boli všetky písomnosti (registratúrne pomôcky, spisy a účtovný materiál) z roku 1945 zaradené do fondu Mestský národný výbor v Prievidzi. Notársky úrad v rokoch 1987 – 1988 reinventarizovala a skupinový inventár doplnila Eta Ivaničová. Opis fondu vyhotovila Eliška Kolečanská na základe evidenčného listu archívneho fondu a informácií obsiahnutých v archívnych pomôckach uvedených v kapitole Vyhľadávacie pomôcky.	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	11. 03. 2021	Dátum vyhotovenia opisu